

El músic i narrador Georges Moustaki. MIQUEL ANGLARILL

Digueu-li 'llibertat'

Narrativa

Set contes fronterers

Georges Moustaki

Traducció d'Anna Gil Bardají
Belacqva. Barcelona, 2007

Roger Costa-Pau

Hi ha unes vibracions incandescentes en aquesta mirada fonda de Georges Moustaki (Alexandria, 1934) que mai no han pogut ocultar la serenitat de l'home parsimoniós i reflexiu. Ni tampoc la vivacitat de l'home cosmopolita i viatger, en el sentit més extens i permeable del terme: la seva música –lligada, ara més que mai, a un gruix de vida substanciosa– s'ha fet sentir arreu del món sense abandonar en cap moment això que n'hem dit *el compromís amb la llibertat*; una aspiració que, si la pensem desproveïda de tots els estereotips possibles, ens resulta per a molts encara plenament vàlida i necessària.

Val a dir que l'imaginari a redós del qual conflueixen aquests *Set contes fronterers* coincideix amb el substrat que conforma la majoria de les seves cançons. De manera que el somni –entès, en aquest cas, en el sentit de desig d'aspiració humana– n'acaba sent la vèrtebra principal. Així mateix, hi ha per part de l'autor una

voluntat ferma de denúncia d'allò que ell considera inacceptable a tots nivells i des de qualsevulla de les perspectives; i ben cert que l'escenari únic del Pròxim Orient ens transporta a l'esfera d'una crua realitat estrepitosament indefugible: és la terra, al seu torn, que el va veure néixer...

En cadascun dels contes som convocats, com a lectors, a la reflexió sobre qüestions d'una vigència flagrant. Qüestions atàviques, altrament, per més que algú s'entesti a buscar-hi ingredients nous ben carregats de rendibilitat política: els murs, les fronteres, el dogmatisme, la guerra consentida, l'hermetisme, la confrontació sembrada, l'espòli, el desarrelament, la ignomínia, la humiliació i tot l'etcètera llarguíssim que es vulgui.

Lluny de l'efectisme o d'altres formes d'arrogància, com podria ser el victimisme o la culpabilització sistemàtica, Moustaki ha sabut conferir als seus contes un component aplaudible d'autenticitat. També l'autor, amb un estil planer i uniforme, ensenyava unes sinceritats pel que fa a la pròpia projecció literària. En efecte, no és pas un llibre que pugui mostrar, justament, unes aportacions singulars en aquest àmbit. El seu interès ronda per unes altres vies.

Un tòxic poc corrosiu

Narrativa

Àcid sulfúric

Amélie Nothomb
Traducció Ferran Ràfols
i Maëlle Monnerie
Anagrama Empúries.
Barcelona, 2007

Alba Alsina

Amélie Nothomb és tot un fenomen. Cada any publica un llibre nou, pràcticament assegura als seus seguidors la dosi anual d'*amélie-nothombina*. Altra cosa és el que pensen els detractors, que també en té, que li qüestionen moltes vegades la qualitat dels manuscrits perquè, consideren, són pobres, precipitats o mal resoltos. Sigui com sigui, ella no salta mai la cita. D'inspiració no n'hi falta: o recorre a les seves experiències autobiogràfiques o a qualsevol cosa que li cridi l'atenció, que pot ser tan nímia com una conversa sentida a l'autobús. En aquest cas, el que l'ha moguda a agafar la ploma ha estat la televisió porqueria. I n'ha sortit *Àcid sulfúric*, un llibre ple, a parts iguals, de bona voluntat i mala llet, però coix.

Disfruto molt amb les lectures d'aquesta escriptora belga, m'agrada la seva ironia i les aclaparadores ganes d'estripar que la guien sempre, però aquesta vegada he tancat el llibre amb certa decepció. El punt de partida era suculent: un *reality* de televisió, meridianament titulat *Concentració* perquè exposa a les pantalles la situació d'una sèrie de ciutadans, de qualsevol edat, sexe, religió i estat civil, que són segrestats pels carrers de França i tancats en un camp on se'ls vexa, tortura, rebenta a treballar, infraalimenta i, al final, tat-txan, tat-txan... mata. Sí, com el

L'autora belga Amélie Nothomb publica una novel·la cada any. FRANCESC MELCION

que feien els nazis durant la Segona Guerra Mundial, només que ara a la tele.

És evident el que Nothomb busca amb un argument com aquest: criticar les tendències televisives actuals que, en comptes d'utilitzar la caixa tonta per il·luminar les nostres petites i escarransides vides, la fan servir per deshumanitzar-nos a poc a poc en una carrera boja pel tot s'hi val i amb la concurrència voluntària de poders fàctics i espectadors. Perquè si a algú trompeja Nothomb en aquesta obra és justament l'espectador, a qui retreu –per boca d'una protagonista amb l'exòtic nom de Pannonique– la baixesa i la indignitat no ja de rebutjar l'emissió de programes d'ínfima qualitat sinó fins i tot de ser incapaços d'apagar el televisor i negar-se a veure'ls. I aquest és el primer símptoma que alguna cosa no va bé.

Potser Nothomb ha pensat que ja hi ha altres veus que s'esgargamellen a qüestionar les virtuts i defectes de la televisió (articulistes i opinadors de premsa, sociò-

legs, psicòlegs, comunicòlegs, tertulians i professionals diversos) i per això els ha donat un paper secundari a la novel·la (compte, que tampoc no queden ben parats ni els mitjans de comunicació ni els polítics), però li ha sortit una història coixa perquè sempre pesa més un dels platets de la balança.

Un tema com el que Nothomb s'ha plantejat demanava a crits una visió polièdrica que inclogués tots els implicats, però l'autora, després de la visió plural que ofereix a l'arrencada del llibre, va cedint pas i protagonisme a les pobres víctimes de la salvatjada, és a dir, als reus-concurants. I aleshores la cosa es converteix en una exploració entomològica de la víctima: què pensa, com lluita contra el que li passa, quines estratègies fa servir, amb quins resultats... Tot esdevé una enorme teranyina, amb una certa oloreta orwel·liana de 1984, però sense anar més al fons ni poder evitar un cert aire de manual de la víctima d'estar per casa.

Llàstima, perquè és interessant saber què pensen i senten els pobres reus-concurants, però no solament ells. És lloable aquest esforç de ficar-se en la ment de la víctima. Però li hauria donat molta més profunditat a la novel·la saber què en pensen tots els altres implicats, ficar-se en la ment de l'espectador, en la del productor, fins i tot en la dels *kapos* que són figures merament decoratives (excepte una, fascinada per Pannonique, situació que li serveix per explorar una relació que Nothomb ja havia tocat en un llibre anterior, *Antichrista*). Que hi hagués una interacció entre tots.

Poden dir que hi té tot el dret, la novel·la és seva i ella la planteja com li ve de gust. Cert, però és una ocasió desaproveïda per donar una bona sotragada a aquesta societat de llumetes i pampallugues en què tots, de grat o per força, vivim. Potser li ha faltat ambició? Potser, però sense aquests ingredients, aquest *Àcid sulfúric* és tòxic però menys corrosiu del que promet.

En comptes d'una revolució, el diàleg

Assaig

Converses

Antoni Clapés /
Carles Hac Mor

Cafè Central / Emboscall. Vic, 2006

Sam Abrams

Basat en el principi socràtic que el veritable accés al coneixement es dona a través del diàleg i de l'intercanvi, Cafè Central i Emboscall han encetat una nova col·lecció, *En comptes*

d'una revolució (un homenatge a Jordi Domènech), en què cada volum recull una conversa extensa entre dos creadors o intel·lectuals. La col·lecció acaba d'arribar al número dos, les converses entre Carles Hac Mor i Antoni Clapés, en què Mor incita amb les seves preguntes i Clapés respon.

La conversa entre tots dos poetes és, en principi, fluida, relaxada i oberta, cosa que s'ha d'agrair en un món en què l'art de parlar civilitzadament pràctica-

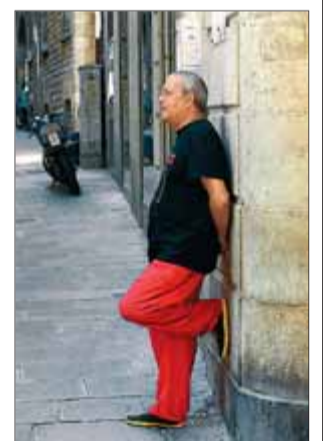
ment ha desaparegut. Ara bé, no ens hem de deixar endur pel clima distès de la conversa entre Mor i Clapés perquè el llibre, al capdavant, és una eina potentíssima de coneixement i d'exploració intel·lectual.

El diàleg gira a l'entorn d'un tema predominant, la poesia, vista des de molts punts de vista suplementaris i complementaris. Es tracten aspectes diferents com ara els vincles entre la poesia i la vida, el pensament i la llengua, la intel·li-

gibilitat i la transcendència de la poesia, la funció de la poesia en el món actual, etcètera. I al voltant d'aquest eix vertebrador apareixen una sèrie de consideracions puntuals sobre l'art, el panorama de la cultura catalana d'ara, el món de l'edició i el desplegament de l'obra d'Antoni Clapés.

Aquest llibre de converses és una contribució de gran transcendència dins el món de la poesia catalana. És una de les poques vegades en què la discussió sobre l'art de la

poesia ha arribat a assolir un nivell intel·lectual i artístic completament homologable amb la resta d'Europa i Amèrica. És una de les poques vegades que un llibre en català participa plenament del gran projecte de l'alta modernitat a partir del moment en què es va desplaçar cap a la prosa exegètica i expositiva després de la Segona Guerra Mundial. Osip Mandelstam, Maria Zambrano, Maurice Blanchot i Jacques Derrida deuen somriure des de l'ombra.

Carles Hac Mor. X. CARRIÓN